

Пише: Курт Грич
недеља, 24 март 2024 11:46

(Разговор вођен 2016. године)

Косово и бомбардовање Југославије били су прекретница за НАТО – од тада се западне војне интервенције широм света више и не пропитују, сматра историчар Курт Грич. Велики интервју поводом његове књиге „Рат за Косово“.

Дојче веле: Господине Грич, на немачком има мали милион књига о Косову и распаду бивше Југославије. Шта ће нам још једна књига?

Курт Грич: То питање сам и себи поставио у предговору. Чињенице говоре да је рат за Косово био почетак, ако хоћете, новог светског поретка. Косово је било на почетку као рат у којем је НАТО себе овластио да делује ван граница чланица Алијансе. Косово је на почетку нових ратова, следе друге интервенције у иностранству, Македонија, рат у Авганистану, Ирак – где нису учествовали све чланице НАТО, онда 2011. Либија и у међувремену и источно проширење НАТО које се развија од деведесетих до данас и води до ривалског односа са Русијом. Неки кажу да је то поново оживело Хладни рат. Али на почетку свега је Косовски рат.

Пише: Курт Грич
недеља, 24 март 2024 11:46

Ту смо већ код централне тезе Ваше књиге. Пишете да је интервенцијом 1999. НАТО од „одбрамбеног“ прерастао у „интервенционистички“ савез. Како се то открива?

Врло конкретно у томе што је напад на Југославију почео без резолуције Савета безбедности и тако де јуре био нападачки рат забрањен међународним правом. То се види и по томе што је НАТО у априлу 1999, поводом свог педесетогодишњег постојања, проширио сопствени уговор. У одлучујућим деловима је прешао са дефанзивних на офанзивне задатке, са одбране на интервенције.

Врло конкретно у томе што је напад на Југославију почео без резолуције Савета безбедности и тако де јуре био нападачки рат забрањен међународним правом. То се види и по томе што је НАТО у априлу 1999, поводом свог педесетогодишњег постојања, проширио сопствени уговор. У одлучујућим деловима је прешао са дефанзивних на офанзивне задатке, са одбране на интервенције

Да ли је НАТО желео да бомбардовањем Југославије створи такав преседан или је то, како пишете на другом месту, био „згодитак“ за НАТО?

Мислим да има понешто од обе ствари. С једне стране у Сједињеним Државама – војно, политички и економски најјачој чланици НАТО – од раних деведесетих година постоји држање у стилу: са УН кад год је могуће, без УН кад је неопходно. То је програмски зацртано већ у раној фази Клинтонове администрације. Већ почетком деведесетих се виде покушаји да се умеша у ратове током распада Југославије. Ту се види да је НАТО после краја Хладног рата одлучио да преузме и друге задатке осим „само“ безбедности земаља Алијансе. Истовремено је тематика Косова на неки начин ишла наруку НАТО. Ту је препознат конфликт за који се могло претпоставити да ће ескалирати уколико једна страна буде војно подржана. И то да ће ескалирати тако да се може добити изговор за војну интервенцију – тако је и било.

Једна споредна теза привлачи пажњу. Док се у Вашингтону расправљало у интервенцији, председник Клинтон је још покушавао да се испетља из прељубничке афере са Моником Левински. Дакле председник који је приватно „превише“ потентан, хтео је, како пишете, да докаже потенцију НАТО и тако скрене пажњу са својих проблема у САД. Верујете ли заиста у то?

Пише: Курт Грич
недеља, 24 март 2024 11:46

Дакле у Споразуму из Рамбујеа, у 8. члану додатног документа познатог као Анекс Б, стајало је да НАТО у целој Југославији сме слободно да се креће. Чак да би Југославија, то јест Србија, морала да плати за смештај и боравак трупа НАТО, а те трупе наравно – као и широм света – не би потпадале под јурисдикцију земље у којој се налазе већ само под сопствена правила. Тај пасус Милошевић на крају није морао да прихвати

Та теза није у центру књиге, али сам указао на то да су током 1998. поједини посматрачи и новинари у самој Америци тако представили ствари. Лично верујем да би и без Клинтонове афере амерички ангажман на Косову прошао на исти начин. Али, кад се већ ишло ка томе да се створи оправдање за мешање НАТО, онда је било добродошло да се једним ударцем убију две муве.

Уверени сте да је већ било прекасно када се дошло до преговора у Рамбујеу, да су већ постојали детаљни планови напада и чврста одлука да се у них крене. Постављени су услови, пишете, које Милошевић није могао да прихвати. Али прихватио је штошта након 78 дана бомбардовања.

Али један услов није, нити је морао: да трупе НАТО окупирају Србију и Косово. Дакле у Споразуму из Рамбујеа, у 8. члану додатног документа познатог као Анекс Б, стајало је да НАТО у целој Југославији сме слободно да се креће. Чак да би Југославија, то јест Србија, морала да плати за смештај и боравак трупа НАТО, а те трупе наравно – као и широм света – не би потпадале под јурисдикцију земље у којој се налазе већ само под сопствена правила. Тај пасус Милошевић на крају није морао да прихвати.

Пише: Курт Грич
недеља, 24 март 2024 11:46

© innsbruck university press

Пише: Курт Грич
недеља, 24 март 2024 11:46

